

โครงการสหกิจศึกษา เรื่องการสร้างแบบสำรวจเขื่อนป้องกันตลิ่งริม แม่น้ำคำ จังหวัดเชียงราย

โดย นางสาวกนกพร ทองวัน, นางสาวณัฐกานต์ ไชยชนะ, นางสาวเนตรนภา เกตุเทียน
และ นางสาวอภิษฐา ยอดยิ่ง
ที่ปรึกษาโครงการสหกิจศึกษา นางสาวยุพงค์ เมืองโคตร และ
นางสาวจิราภรณ์ ประสงค์ใจ
สถานที่ปฏิบัติงานสหกิจศึกษา บริษัท โกลบอล เซอร์เวย์ ดาต้า จำกัด

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่คำ มีคลองน้ำจืดไหลผ่านพื้นที่ชุมชน ที่ผ่านมาได้เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมหลายครั้งโดยปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากการพังทลายของตลิ่ง ทำให้เกิดการพัดพาหรือกัดเซาะเอาผิวดินไหลหลุดออก การกัดเซาะนี้เกิดขึ้นได้ทั้งบริเวณลาดตลิ่งและท้องน้ำ ซึ่งการกัดเซาะท้องน้ำบริเวณตีนตลิ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ตลิ่งเกิดการพังทลายและส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงหน้าตัดและทิศทางการไหลของน้ำจากทฤษฎีการพังทลายของตลิ่ง (Ian Rutherford and James Grove, 2004 อ้างโดย adder, 2009) เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดเตรียมข้อมูลที่มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

การประชุมสำนักสนับสนุนและพัฒนาตามผังเมืองกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้มีมติให้จัดทำแผนงานโครงการออกแบบเขื่อนริมแม่น้ำภายในประเทศ ป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำค้ำบริเวณบ้านแม่เป็น อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อประโยชน์ในการกักเก็บน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก และปล่อยน้ำใช้ในการเกษตรกรรม อุปโภคบริโภคในช่วงขาดแคลนน้ำ ป้องกันการกัดเซาะตลิ่ง อีกทั้งเขื่อนยังใช้สำหรับป้องกันน้ำท่วมฉับพลันอีกทางหนึ่ง โดยจะทำหน้าที่ชะลอความเร็วของน้ำให้ไหลผ่านได้เฉพาะตามปริมาณที่เหมาะสมต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบสำรวจเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำค้ำ จังหวัดเชียงราย โดยการสำรวจสร้างหมุดหลักฐานควบคุม, สำรวจทำวงรอบ, สำรวจทำระดับ, สำรวจเก็บรายละเอียดภูมิประเทศ และจัดทำแบบแผนที่ภูมิประเทศ เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและการพังทลายของตลิ่ง โดยจะนำแบบสำรวจที่ได้นี้ไปใช้ในการออกแบบเขื่อนให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแบบสำรวจเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำค้ำ จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบเขื่อนให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

พื้นที่ศึกษา

แม่น้ำค้ำ มีระยะทางการสำรวจประมาณ 700 เมตร ตั้งอยู่บริเวณบ้านแม่เป็น ม.14 ต.แม่ค้ำ อ.แม่จัน จ.เชียงราย โดยมีพิกัดจุดเริ่มต้นอยู่ที่ 587654 E และ 2235477 N และจุดสิ้นสุดที่ 587403 E และ 2235647 N ซึ่งมีความหลากหลายของลักษณะภูมินิเวศที่ทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของพันธุ์พืชและสัตว์ และเมื่อเข้าสู่ฤดูฝนน้ำจะมีระดับสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวรุนแรง

ภาพที่ 1 แสดงพื้นที่ศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินงาน

1. หมุดหลักฐานอ้างอิง A100117 จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. หมุดหลักฐานควบคุม ได้แก่ 59cr01-1 และ 59cr01-2 จากการสำรวจสร้าง
3. ค่าพิกัดในระบบพิกัดยูทีเอ็ม (Universal Transverse Mercator; UTM) จากการสำรวจทำวงรอบ
4. ค่าระดับของจุดต่างๆ มีหน่วยเป็นเมตร จากการสำรวจทำระดับ
5. จุดควบคุมภาพถ่ายภาคพื้นดิน (Ground Control Point; GCP)
6. ภาพถ่ายจากโดรน

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. การสำรวจสร้างหมุดหลักฐานควบคุม

สร้างหมุดหลักฐานควบคุมทางราบและตั้งจำนวน 1 คู่ คือ 59cr01-1 และ 59cr01-2 จากนั้นทำจุดอ้างอิง (Reference Point; RP) โดยทำมุมกันไม่น้อยกว่า 60 องศา อีกทั้งสำรวจจริงวัดค่าพิกัดในระบบ UTM และค่าระดับน้ำทะเลปานกลาง (Mean Sea Level; MSL) ออกจากหมุดหลักฐานอ้างอิง A100117 โดยใช้เครื่องรับสัญญาณดาวเทียม GPS รั้งวัดแบบ Static พร้อมกันในลักษณะโครงข่ายไปยั้งหมด จะทำให้ได้ค่าพิกัดและค่าระดับที่มีความละเอียดถูกต้องสูง

2. งานสำรวจทำวงรอบ

สำรวจทำวงรอบเป็นแบบวงรอบปิด (Close Traverse) ออกจากหมุด 59cr01-1 และ 59cr01-2 โดยวิธีเดินวงรอบด้วยกล้อง Total Station วัดมุมแบบ Double Center ทุกมุมมุมละ 2 ครั้ง ซึ่งคลาดเคลื่อนจากค่าเฉลี่ยแต่ละครั้งไม่เกิน 5 พิลิปดา จากนั้นวางหมุดวงรอบไปตามแนวที่จะสำรวจเก็บรายละเอียดภูมิประเทศ แล้วคำนวณตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของงานให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานงานชั้น 3 ซึ่งมี Angular Error ไม่เกิน $30 \diamond N$ พิลิปดา ($N =$ จำนวนหมุดที่ตั้งกล้อง) ความคลาดเคลื่อนเข้าบรรจบทางระยะไม่ต่ำกว่า 1:10,000

3. งานสำรวจทำระดับ

สำรวจถ่ายค่าระดับด้วยกล้องระดับ Automatic Level ออกจากหมุดที่ทราบค่า MSL ผ่านเข้าหมุดวงรอบทุกหมุดแล้วไปบรรจบที่หมุด จากนั้นคำนวณตรวจสอบความคลาดเคลื่อนของงานให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานงานชั้น 3 โดยไม่เกิน $12 \diamond K$ ($K =$ ระยะทางเป็นกิโลเมตร)

4. งานสำรวจเก็บรายละเอียดภูมิประเทศ

เก็บรายละเอียดด้วยกล้อง Total Station โดยการโยงยึดออกจากหมุดวงรอบทำการวัดมุมราบ มุมตั้ง และระยะลาด ตัวอย่างเช่น แนวถนน, เสาไฟฟ้า, อาคารสิ่งปลูกสร้าง, ร่องน้ำ และต้นไม้ใหญ่ ซึ่งมีผลกับการออกแบบวางท่อส่งน้ำ อีกทั้งยังเก็บรายละเอียดที่มีผลกับการออกแบบขุดลอก เช่น อาคารฝายน้ำล้น, ท่อลอดถนนที่ตัดกับลำน้ำ และระดับรูปตัดขวางลำน้ำ (Cross Section) ทุกๆ 25 เมตร ออกจากตลิ่งซ้ายขวาประมาณ 50 เมตร

5. งานจัดทำแบบแผนที่ภูมิประเทศ

5.1 นำภาพที่ถ่ายจากโดรน และค่าของจุด GCP จากเครื่องรับสัญญาณดาวเทียม GPS เข้าคอมพิวเตอร์ จากนั้นทำการโมเสค (Mosaic) ด้วยโปรแกรม Pix4D จะทำให้ได้ภาพออร์โธออกมา

ภาพที่ 2 แสดงภาพออร์โทที่ได้จากการโมเสคบริเวณพื้นที่ศึกษา

5.2 ถ่ายข้อมูลจากกล้อง Total Station เข้าคอมพิวเตอร์ เมื่อคำนวณปรับแก้ค่าของงานวงรอบและงานระดับถูกต้องตามมาตรฐานงานวิศวกรรมสำรวจแล้ว

5.3 นำค่าพิกัดและค่าระดับของหมุดวงรอบมาคำนวณรายการเก็บรายละเอียดด้วยโปรแกรม จะทำให้ทราบค่าพิกัดและค่าระดับของจุดต่างๆ

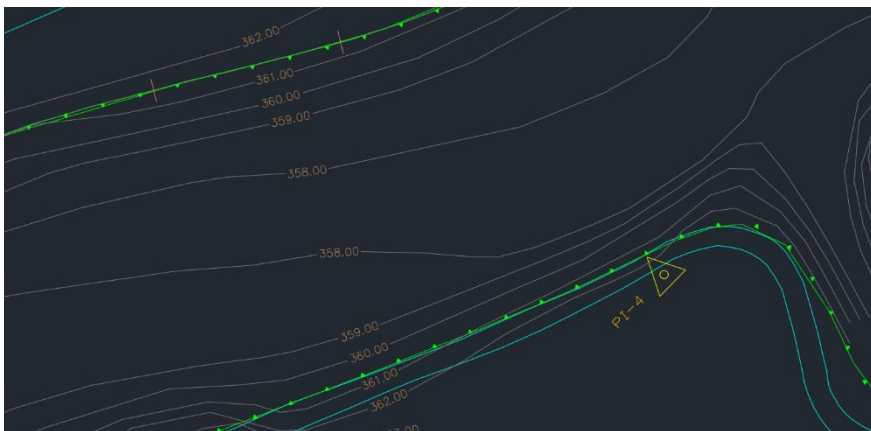
5.4 นำข้อมูลจุดจากค่าคำนวณที่ถูกต้องเข้าโปรแกรม AutoCAD จากนั้นนำเข้าภาพออร์โธมาดิจิทัล (Digitize) ขอบตลิ่ง สิ่งปลูกสร้าง ถนน และรายละเอียดต่างๆ

5.5 สร้างเส้น Alignment เพื่อแสดงระยะของงาน

5.6 สร้างเส้น Contour โดยไปที่ Surfaces > Add point group > All group

ภาพที่ 3 แสดงการดิจีไทซ์รายละเอียดต่างๆ จากภาพออร์โธ

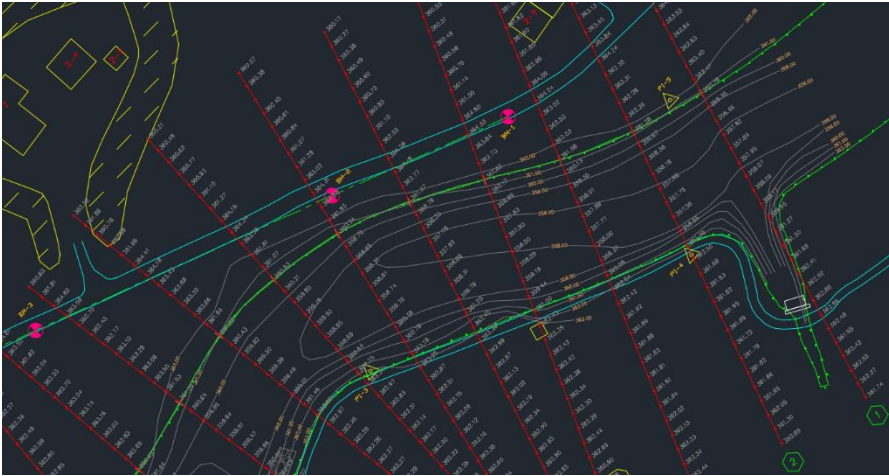

ภาพที่ 4 แสดงเส้น Contour จากข้อมูลจุดที่นำเข้า

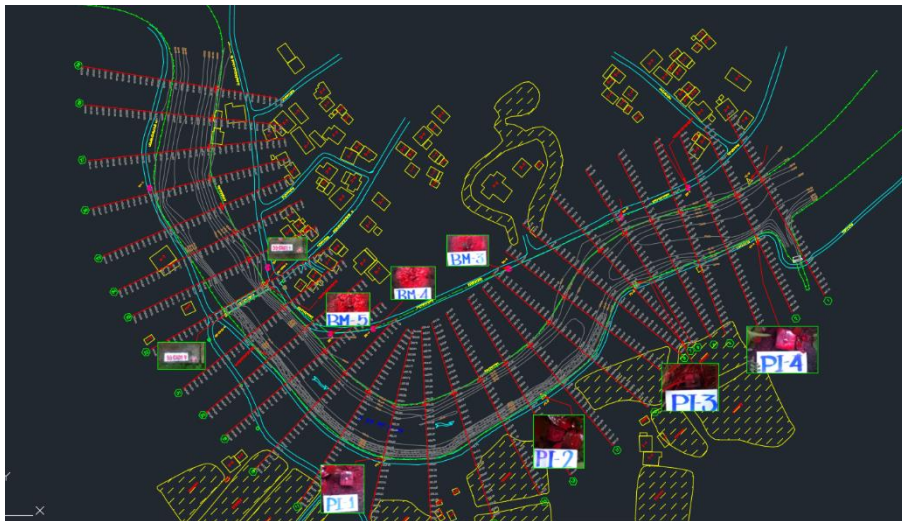
5.7 สร้างเส้นตัดขวางลำน้ำ (Cross Section) ทุกๆ 25 เมตร โดยมีความยาว 170 เมตร ซึ่งภายในเส้นตัดขวางลำน้ำแต่ละเส้นจะแบ่งความต่างระดับทุกๆ 5 เมตร จะได้ค่าระดับดินเพื่อนำไปเขียนแบบแสดงเส้นชั้นความสูง ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบกราฟและดิจีไทซ์เส้น Contour ให้มีความสวยงาม

5.8 จัดทำแบบแสดงรายละเอียดสภาพภูมิประเทศ (Topographic Map) ใส่สัญลักษณ์แผนที่ต่างๆ

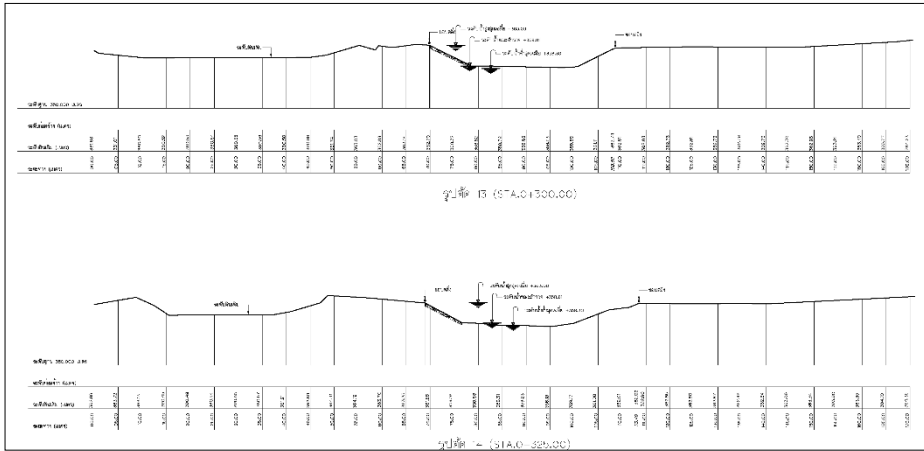

ภาพที่ 5 แสดง Cross Section

ภาพที่ 6 แสดงรายละเอียดสัญลักษณ์แผนที่

ผลการดำเนินงาน

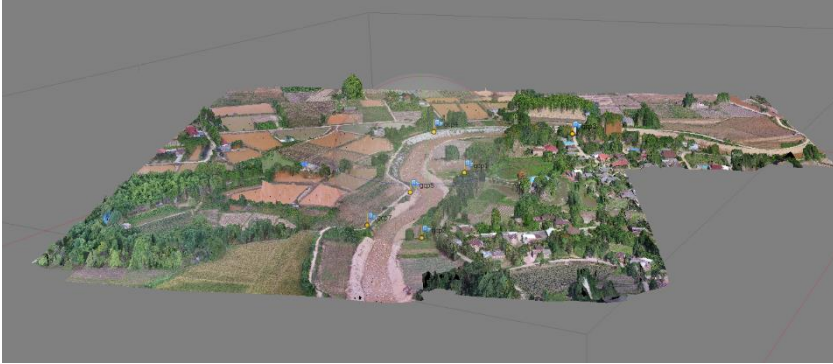

ภาพที่ 7 แสดงกราฟจาก Cross Section

ในการศึกษานี้จะมี Cross Section ทั้งหมด 29 เส้น โดยเลือกมาแสดงเพียงบางส่วน คือเส้นที่ 13 และ 14 ตามภาพที่ 7 ซึ่งแสดงระดับดินเดิมและระยะทางที่มีหน่วยเป็นเมตร พบว่า ในแต่ละระยะทางจะมีระดับดินเดิมที่แตกต่างกันไป โดยช่วงกลางของกราฟจะยุบโค้งลงไปทำให้ทราบระดับความลึกของแม่น้ำ โดย Cross Section เส้นที่ 13 สามารถทราบค่าระดับดินต่ำสุดและสูงสุดคือ 358.53 และ 364.23 เมตร ตามลำดับ ขอบตลิ่งคือ 362.74 เมตร ส่วนเส้นที่ 14 ระดับดินต่ำสุดคือ 358.18 เมตร สูงสุดคือ 364.35 เมตร ขอบตลิ่งคือ 362.92 เมตร

ผลจากการสร้างแบบสำรวจเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำคำ จังหวัดเชียงรายนี้จะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในงานขั้นต่อไป ยกตัวอย่างเช่น การออกแบบสร้างเขื่อนจากการสำรวจทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมบริเวณตลิ่งว่ามีสิ่งปลูกสร้างและทัศนียภาพเป็นอย่างไร อีกทั้งทราบค่าระดับดินเดิมและระดับน้ำ จะสามารถนำข้อมูลในส่วนนี้ไปใช้ออกแบบเขื่อนได้ว่าตลิ่งมีลักษณะแบบไหน ควรใช้โครงสร้างแบบไหน วัสดุที่ใช้มีอะไรบ้าง รวมถึงงบประมาณที่ใช้ในการสร้าง เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และไม่ทำลายเอกลักษณ์ในพื้นที่นั้นๆ ให้สูญหายไป หรือมีการปรับภูมิทัศน์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

ภาพที่ 8 แสดงภาพสามมิติในพื้นที่ศึกษา

สรุปผลการดำเนินงาน

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบสำรวจเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำลำจังหวัดเชียงราย โดยการสำรวจสร้างหมุดหลักฐานควบคุม, สำรวจทำวงรอบ, สำรวจทำระดับ, สำรวจเก็บรายละเอียดภูมิประเทศ และจัดทำแบบแผนที่ภูมิประเทศ เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมและการพังทลายของตลิ่ง โดยใช้โปรแกรม AutoCAD ในการเขียนแบบสำรวจ ทำให้ได้ผลสำเร็จออกมาในรูปแบบกราฟที่มีค่าระดับความสูงต่ำของดินและขอบตลิ่งของน้ำ ซึ่งผลที่ได้จากกราฟจะนำไปให้ทีมวิศวกรรมใช้ในการออกแบบเขื่อนให้มีความเหมาะสมต่อไป

โครงการสหกิจศึกษานี้มีประโยชน์ต่องานในส่วนผังเมือง โดยได้ทำเพิ่มเติมในส่วนของภาพ 3 มิติ ทำให้เห็นความลึกของแม่น้ำลำได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถนำไปแสดงบน Google Earth ได้ เพื่อให้เห็นตำแหน่งที่ชัดเจนของพื้นที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. การสำรวจภาคสนามควรมีการวางแผนในการวางหมุดหลักฐานให้รัดกุม เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดในการทำงาน
2. ถ้ามีแบบฟอร์มในการทำกราฟจะทำให้ใช้เวลาสั้นลง และงานเสร็จเร็วขึ้น

บรรณานุกรม

- คนใกล้ฟ้า. (2550). **แม่น้ำคำ จังหวัดเชียงราย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2560, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/konklaifa/2015/11/11/entry-1>
- ความสำคัญของเขื่อน. ม.ป.ป. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2560, จาก <http://pirun.ku.ac.th/~b521010136/important.html>
- adder. (2552). **ทฤษฎีการพังทลายของตลิ่ง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2560, จาก <http://adder-project.blogspot.com/2009/09/3-1-bank-erosion-2-geotechnical.html>

ข้อมูลสถานที่ปฏิบัติงานสหกิจศึกษา

ชื่อสถานที่ บริษัท โกลบอล เซอร์เวย์ ดาต้า จำกัด

ที่ตั้ง 2/160 ซ.ประเสริฐมนูกิจ 29 แยก 4 ถ.ประเสริฐมนูกิจ แขวงลาดพร้าว
เขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร 10230

ฝ่าย/แผนก/กอง นักภูมิศาสตร์

สถานประกอบการประเภท

เอกชน

ลักษณะการประกอบการ

สำรวจจัดทำแผนที่ โดยให้บริการด้านการจัดทำแผนที่ภูมิประเทศ งานรังวัดแผนที่เฉพาะ
แปลง งานสำรวจจัดทำแผนที่ความลึกน้ำ งานสำรวจจัดทำแผนที่กายภาพ งานบริการด้าน
จัดทำโปรแกรมฐานข้อมูลเกี่ยวกับแผนที่ งานแผนที่ภาษี โดยการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์
ทางบริษัทจะดำเนินการเฉพาะเกี่ยวกับงานด้านวิศวกรรมสำรวจและแผนที่เท่านั้น

งานที่ได้รับมอบหมาย

ศึกษาโครงการออกแบบเขื่อนริมแม่น้ำภายในประเทศ และเขียนแบบแสดงเส้นชั้นความสูง
(Contour Line) ของแม่น้ำลำน้ำ จังหวัดเชียงราย และงานอื่นๆ เช่น การนำเข้าข้อมูล,
การแก้ไขปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับแผนที่เขตเช่า, ตรวจสอบ Zone Block Lot ของงานแผนที่
ภาษีที่ดิน, สร้างชั้นข้อมูลในงานผังเมืองของแต่ละจังหวัด, ทำรายงานเอกสารที่เกี่ยวข้อง,
จัดเรียง และปรีนเข้าเล่มเอกสาร เป็นต้น

งานที่ได้เรียนรู้ใหม่จากสถานประกอบการ

การใช้โปรแกรม AutoCAD และโปรแกรม Pix4D รวมถึงการออกภาคสนามเพื่อเก็บภาพ
พื้นที่ด้วยโดรน

ความคาดหวังจากการปฏิบัติสหกิจศึกษา

1. ทำให้ตนเองเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และตรงต่อเวลามากยิ่งขึ้น
2. ได้รับความรู้ใหม่ และประสบการณ์ในสภาวะการทำงานจริง
3. ได้เรียนรู้สังคมใหม่ การทำงานร่วมกับผู้อื่น และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดียิ่งขึ้น
4. ได้เรียนรู้ระบบการทำงานในสถานประกอบการ
5. ได้รับโอกาสที่ดีจากสถานประกอบการ

ผลประโยชน์ที่ได้จากการปฏิบัติสหกิจศึกษา

รู้จักโปรแกรมใหม่ๆ ได้เรียนรู้สภาพการทำงานจริง ได้มีตรรกภาพใหม่ รู้คุณค่าของเงิน ได้เกิดมุมมอง และความคิดใหม่ๆ รวมถึงการปรับทัศนคติให้อยู่ร่วมกันได้ในสังคม อีกทั้งรู้จักคนในสายงานมากยิ่งขึ้น

ผลตอบแทนที่ได้จากการปฏิบัติงาน

250 บาท/วัน

ปัญหา การจัดการ และข้อเสนอแนะ

1. การปฏิบัติงานในสถานประกอบการนั้นเน้นทำงานเสมือนจริง ซึ่งมีบางโปรแกรมที่ไม่เคยเรียนมาก่อนจึงขาดความรู้ ทำให้เกิดความไม่เข้าใจในกระบวนการทำงาน จึงต้องศึกษาเพิ่มเติมและพยายามทำความเข้าใจร่วมกับพี่ๆ
2. การปฏิบัติงานในบางครั้งเกิดการสื่อสารกันไม่เข้าใจจึงต้องทำงานกันหลายๆ ครั้ง ทำให้เสียเวลา และงานเสร็จล่าช้า
3. การปฏิบัติงานในช่วงแรกนั้นยังไม่คุ้นเคยกับสังคมของการทำงานจริง และระเบียบของสถานประกอบการ ทำให้ต้องปรับตัวเพื่อจะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

จากการที่ได้ปฏิบัติสหกิจศึกษา คิดว่าทุกคนควรมีความกระตือรือร้น และพร้อมรับสิ่งใหม่อยู่เสมอ ทำอะไรทำให้สุดความสามารถ อีกทั้งเป็นผู้ที่มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน มีน้ำใจ รู้จักปรับตัว และยิ้มแย้มอยู่เสมอ